

УДК 378

доктор педагогічних наук, професор Мельничук І. М.,

асистент кафедри загального догляду за хворими Намісник О.М.

Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського

**АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР-МАГІСТРІВ У США**

Альтернативною формою отримання знань, що набуває зараз широкого розповсюдження у світі, є дистанційне навчання. Дослідження у даній галузі показало, що використання такого типу набуття знань, особливостями якого є гнучкість, модульність, паралельність, віддаленість, асинхронність, масовість, рентабельність є найбільш актуальним для освіти медичних сестер-магістрів у США.

Ключові слова: дистанційне навчання, медичні сестри, магістри, освітні технології

Мельничук І.Н., Намісник О.М. Актуальность использования дистанционного обучения при подготовке медицинских сестер-магистров в США / Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я.Горбачевского, Украина, Тернополь

Альтернативной формой получения знаний, которая приобретает сейчас широкое распространение в мире, является дистанционное обучение. Исследования в данной области показали, что использование такого типа учебы, особенностями которого являются гибкость, модульность, параллельность, удаленность, асинхронность, массовость, рентабельность является наиболее актуальным для образования медицинских сестер-магистров в США.

Ключевые слова: дистанционное обучение, медицинские сестры, магистры, образовательные технологии

Melnychuk I.M., Namisnyak O.M. Relevance of the use of distance learning in the training of nurses in the United States / Ternopil State Medical University named after I.Horbachevsky, Ukraine , Ternopil

Distance learning is one of alternative form of studying, which is becoming now widespread in the world. Research in this area has shown that the use of distance learning, which features flexibility, modularity, parallelism, distance, asynchronous, mass, profitability is the most relevant to the education of nurses in the United States.

Key words: *distance learning, nurses, muster of science in nursing, educational technology*

Постановка задачі у загальному вигляді. Проблема підготовки майбутнього медичного персоналу для провідних країн світу, а саме для США, має дуже велике значення у сучасному світі. Найбільш актуальним є питання освіти медичних сестер-магістрів. Адже збільшення попиту на спеціалістів такого рангу зумовило їх більшу потребу [4]. У зв'язку з цим виникає неспроможність медсестринських шкіл підготувати належну кількість даних фахівців. Для вирішення цієї проблеми особливе значення набувають інноваційні підходи до професійної підготовки медичних сестер, а саме: реалізація дистанційної освіти, яка б надала можливість навчання вітчизняних студентів та громадян зарубіжних країн. Тому технології дистанційної освіти відіграють особливу роль в підходах до навчання студентів, оскільки, по-перше, дозволяють подолати межі часу та місця і дати громадянам можливість одержати освіту незалежно від їхнього соціального статусу й матеріального становища; по-друге, інформаційні технології, які застосовуються в дистанційній освіті, дозволяють розширити географію навчання і, отже, забезпечують збільшення кількості студентів без відриву від основної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав що в американському суспільстві, як і в інших країнах, відбуваються значні зрушення в різних сферах людської діяльності, у тому числі і в сфері освіти. Зростає потреба у медичних фахівцях рівня «Магістр», а спроможність закладів не є достатньою. Саме тому

при підготовці медичних сестер-магістрів пріоритет може бути відданий дистанційній формі підготовки як найбільш перспективній і сучасній. Обґрунтовуючи особливості підготовки майбутніх професіоналів даної професії С. Ястремська зазначає, що дистанційна освіта має свої переваги, а саме гнучкість, модульність, асинхронність, охоплення, рентабельність, що для американського суспільства є найбільш підходящим [5, с. 53]. Науковці також наголошували, що у світовому досвіді дистанційне навчання є найефективнішим засобом забезпечення неперервної освіти, шлях до її демократизації, гуманізації та варіативності [1].

Мета. Зважаючи на те, що Сполучені Штати Америки є однією з перших країн, де зростає потреба у медичному персоналі, а саме фахівцях рівня «Магістр», а можливість місцевих навчальних закладів підготувати потрібну кількість обмежена, є потреба проведення аналізу особливостей дистанційної освіти для медичних сестер-магістрів у США.

Викладення основного матеріалу. Для більшості країн світу виникають питання освіти, яка спроможна забезпечити зрості вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Реалізувати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості навчальних закладів та іншими традиційними способами не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не є випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов в цілому, зокрема:

- розвиток системи неперервної освіти для забезпечення перманентної актуалізації знань та відповідності навичок працівників потребам працедавців;

- використання інформаційних та телекомунікаційних технологій у процесі навчання, що дозволяє зменшити вплив географічного фактора шляхом використання дистанційної освіти, підвищити рівень інформаційного забезпечення навчального процесу, що в результаті дає можливість збільшити

обсяг надання освітніх послуг, зменшити вартість освіти, підвищити її ефективність.

Так, у Сполучених Штатах за даними Національного центру освітньої статистики приблизно 100 млн. людей мають потребу і бажання навчатись, однак коледжі можуть надати лише 15 млн. місць. Водночас традиційні засоби отримання знань є досить дорогими, і їх вартість постійно зростає. У 1970–1990-х роках витрати на державну освіту у США зросли на 38 %, і на приватну – на 81%. Ще більше зростання на освітні послуги спричинила економічна криза 2008–2009 рр. у США [7]. На одному із перших місць є освіта у сфері медицини, а саме молодшого медичного персоналу.

Основною персоною в процесі підготовки молодших медичних спеціалістів в Україні, як і у США, та більшості країн Європи, повинна бути медична сестра з високим рівнем сестринської освіти, тобто магістр. Це є фахові викладачі та менеджери. Саме тому особливе місце посідає навчання медичних сестер-магістрів. Зважаючи на спосіб життя американців їхню зайнятість, використання дистанційної освіти є одним з найкращих варіантів навчання, що дає змогу самотійно обрати час та місце навчання. Б. Голмберг розглядає дистанційне навчання як індивідуальну діяльність студента і стверджує, що одним із його завдань є допомога студентові у досягненні повної автономії [6].

Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Воно призначене для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну вищу освіту або підвищувати кваліфікацію і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти.

Можливість викладання матеріалу курсу з урахуванням підготовки та здібностей студентів проявляється як гнучкість дистанційного навчання. Це досягається шляхом створення альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації із складних тем, або низки питань-підказок. Актуальність дистанційного навчання полягає у можливості упровадження новітніх педагогічних, психологічних і методологічних розробок з розбиттям матеріалу на окремі функціонально завершені модулі (теми), які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом.

Завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультидоступу до них, дистанційний метод навчання є більш зручним і значно дешевшим, ніж традиційний.

При дистанційному навчанні змінюється роль і вимоги до викладачів. Лекції складають лише невелику частку навчального процесу. Основне завдання – зорієнтувати студентів на творчий пошук інформації, уміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Викладачі дистанційних курсів повинні мати універсальну підготовку – володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовими до роботи зі студентами у новому навчально-пізнавальному середовищі. Студенти відчувають себе невід'ємною частиною колективу завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу. Створюється нове навчальне середовище, що посилює мотивацію до навчання. У свою чергу, викладачі повинні, розробляти стратегії активної взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати творчу активність студентів і власну кваліфікацію тобто володіти методами створення і підтримки такого навчального середовища.

Широкий доступ студентів до освітніх ресурсів, не обмежені часом та відстанню можливості працювати з електронними варіантами програмно-

методичного забезпечення з тим чи іншими дисциплінами формують відповідний рівень предметного діалогу «викладач-студент». У зв'язку із цим, новою формою спілкування є розмова у мережі SKYPE, що підвищує мотивацію навчання, сприяє розвитку пізнавальних інтересів студентів, допомагає майбутнім медичним сестрам-магістрам оволодіти технікою спілкування у зручному для себе середовищі.

Для максимальної ефективності навчання майбутніх медичних сестер-магістрів, його потрібно правильно організувати за допомогою системи обов'язкових організаційних заходів. По-перше, необхідно встановити рівень базових знань з дисципліни у кожного студента (вхідний контроль), а також виявити їх індивідуальні дані – інтереси, потреби, ціннісні орієнтації. По-друге, з урахуванням мети і завдань навчальної дисципліни, а також результатів аналізу інформації про ціннісні орієнтації студентів, що була отримана на попередньому організаційному етапі, сформувані для студентів пакет навчально-методичного забезпечення в електронному вигляді. По-третє, ознайомити студентів з наявними навчально-методичними матеріалами, надати рекомендації щодо організації та методики роботи з різними складовими цього пакету, а також конкретну інформацію про доступ до інших сайтів, зміст яких буде корисним при самостійній навчально-пізнавальній роботі. Крім того, необхідно довести до відома студентів заплановані контрольні заходи, пояснити, в якій формі вони будуть проводитись, надати критерії оцінки знань.

Запровадження в навчальний процес нових технологій навчання значно підвищує відповідальність викладача за якість навчально-методичних матеріалів, зміст яких потребує постійного поновлення й удосконалення, а досвід традиційної організації навчального процесу – адаптації до нової системи комунікацій між викладачем і студентом. Застосування автоматизованих систем контролю знань, консультування і навчання за допомогою комп'ютерних технологій дозволяє істотно скоротити витрати часу викладача на етапах контролю знань, зняти перенапругу та нервозність студентів в процесі навчання та складання іспитів, зробити процес навчання

більш яскравим і привабливим. За таких умов викладач виступає не тільки розробником електронного варіанту навчально-методичного забезпечення своєї дисципліни, а і керівником пізнавальних процесів, що є незамінним у майбутній професії медичної сестри магістра. Зворотній зв'язок із студентами здійснюється за допомогою тестової перевірки знань, що дає інформацію про успішність і рівень досягнень кожного студента.

Незважаючи на те, що технологічна основа навчального процесу у вищій школі, в тому числі і сучасні інформаційні технології, швидко розвиваються, до цього часу не існує єдиної системи навчального інформаційно-програмного середовища. У зв'язку з цим, у більшості випадків комп'ютерне забезпечення дисциплін розробляється автономно з орієнтацією на конкретну дисципліну та конкретний навчальний заклад. Як правило, це сукупність програмного, текстового, методичного, тестового, аудіо- та відеосупроводу, що практично дублює інформацію з розділів підручників та попередніх методичних розробок.

Дистанційну освіту забезпечують телевізійна, мережна та кейс-технології. Телевізійна технологія у більшій мірі має інформативний характер, однак з її допомогою процесом навчання можна одночасно охопити велику кількість населення. Мережна технологія – це використання засобів віддаленого доступу для одержання потрібної навчальної інформації, проведення контролю знань та індивідуальних консультацій з викладачами. Ця технологія значно ефективніша за традиційну тому, що вона орієнтується на індивідуалізацію навчання. Кейс технологія полягає у видачі портфеля з повним набором навчально-методичних матеріалів із кожної дисципліни. Інформація подається як у вигляді книжок, чи методичних вказівок, так і на CD-дисках, аудіо- та відеокасетах, у вигляді мультимедійних програм.

Висновки. Отже відзначимо, що дистанційне навчання для медичних сестер – магістрів передбачає особистісно-орієнтований підхід до навчання. Такий підхід дає змогу забезпечити врахування індивідуальних фізичних, розумових та вікових можливостей студентів, специфіку навчальних технологій, особистого досвіду, соціального статусу, етнічного походження, а

також рівня впевненості майбутніх фахівців у власних силах та можливостях. Це створює максимальні зручності під час навчання для студентів традиційної групи (18–22 роки) і більш дорослих абітурієнтів (30+ років). Водночас це забезпечує максимальну ефективність навчання. Створення навчальним закладом власних інтегрованих інформаційних структур зменшує часові, просторові, фінансові обмеження поширення інформації. Отже, перевагами дистанційної технології навчання є: доступність до більшого обсягу матеріалу мереж бібліотек; можливість роз'яснення незрозумілих тем як викладачем, так і іншими студентами (проведення відеоконференцій, електронних обговорень тощо). Застосування сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в навчальному процесі не тільки створює умови для більш ефективної самостійної роботи студентів, сприяє індивідуалізації процесу підготовки фахівців, а і суттєво змінює форми і зміст комунікацій між викладачем і студентом.

Література

1. Колмогоров В. П. Теоретические и практические аспекты развития дистанционного образования в Российской Федерации / В. П. Колмогоров, Е. М. Малитиков, М. П. Карпенко // Образование. – 2000. – № 1. – С. 42–54.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К. : КПІ, 2000. – 12 с.
3. Ліщенко Н. О. Дворічна медсестринська освіта в США (за узагальненим досвідом штату Каліфорнія) / Н. О. Ліщенко. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2006. – 264 с.
4. Чернишенко Т. І. Перспективи міжнародної співпраці в медсестринській освіті України / Т. І. Чернишенко, Н. О. Ліщенко // Медсестринство. – 2006. – №1. – С. 10–13.
5. Ястремська С. О. Перспективи дистанційного навчання в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського / С. О. Ястремська, С. О. Коноваленко // Медсестринство. – 2008. – №2. – С. 53–55.

6. Holmberg B. Guided Didactic Conversation in Distance Education / B. Holmberg // Distance Education : International Perspective / D. Seward (Eds.). – London UK. : Groom Helm, 1983. – P. 114–122.
7. U. S. Department of Education; National Center for Education Statistics. Distance Education at Degree-Granting Postsecondary Institutions: 2006–2007 / NCES 2009-044 ; Basmart Parsad, Laurie Lewis [Project Officer: Peter Trice]. – Washington DC : ED Pubs, 2009. – 60 p.

Reference

1. Kolmohorov V. P. Teoretycheskye y praktycheskye aspektu razvytyya dystantsyonnoho obrazovanyya v Rossyyskoy Federatsyy / V. P. Kolmohorov, E. M. Malytykov, M. P. Karpenko // Obrazovanye. – 2000. – № 1. – P. 42–54.
2. Kontseptsiya rozvytku dystantsiynoyi osvity v Ukrayini. – K. : KPI, 2000. – 12 p.
3. Lishchenko N. O. Dvorchna medsestryns'ka osvita v SShA (za uzahal'nenym dosvidom shtatu Kaliforniya) / N. O. Lishchenko. – Ternopil' : Ukrmedknyha, 2006. – 264 p.
4. Chernyshenko T. I. Perspektyvy mizhnarodnoyi spivpratsi v med sestryns'kiy dosviti Ukrayiny / T. I. Chernyshenko, N. O. Lishchenko // Medsestrynstvo. – 2006. – № 1. – P. 10–13.
5. Yastrems'ka S. O. Perspektyvy dystantsiynoho navchannya v Ternopil's'komu derzhavnomu medychnomu universyteti imeni I.Ya. Horbachevs'koho / S. O. Yastrems'ka, S. O. Konovalenko // Medsestrynstvo. – 2008. – № 2. – P. 53–55.
6. Holmberg B. Guided Didactic Conversation in Distance Education / B. Holmberg // Distance Education : International Perspective / D. Seward (Eds.). – London UK. : Groom Helm, 1983. – P. 114–122.
7. U. S. Department of Education; National Center for Education Statistics. Distance Education at Degree-Granting Postsecondary Institutions: 2006–2007 / NCES 2009-044 ; Basmart Parsad, Laurie Lewis [Project Officer: Peter Trice]. – Washington DC : ED Pubs, 2009. – 60 p.